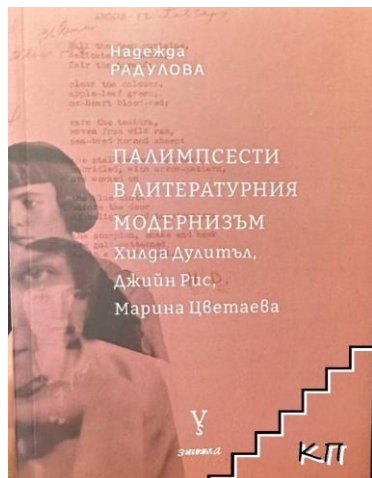

<https://doi.org/10.60056/CCL.2025.11.195-197>

За книгата:

Надежда Радулова. *Палимпсести в литературния модернизъм*. Хилда Дулитъл, Джийн Рис, Марина Цветаева. София, ВС Пъблишинг, 2024, 240 с. [Nadejda Radulova. Palimpsests in Literary Modernism. Hilda Doolittle, Jean Rhys, Marina Tsvetaeva, Sofia, VS Publishing, 2024]

Лора Ненковска / Lora Nenkovska

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ / Sofia University “St. Kliment Ohridski”

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-9572-4638>

Надежда Радулова е поетеса, преводачка и писателка със силно разпознаваем глас в съвременната българска литература. Книгата ѝ „Палимпсести в литературния модернизъм. Хилда Дулитъл, Джийн Рис, Марина Цветаева“ представя научните ѝ занимания, започнали през 1998 година като магистърска теза и прераснали в докторска дисертация, защитена през 2006 година. Времевата дистанция между периода на изследване и появата на книгата е солидна, до степен, в която се придава и дълбочина, и бистрота на погледа; затвърждават се безспорните качества на това ценно изследване в областта на сравнителното литературознание на български език.

Във въвеждащите си думи Радулова определя палимпсеста като „главен герой“, който на страниците на изследването служи като „понятие, едновременно инструментализирано и превърнато в художествена фигура“ (с. 9). Тази дума, заета от терминологичния апарат на медиевистиката и назоваваща повторно употребен пергамент (материал, получен при обработката на животинска кожа и служещ за изработка на листовите на средновековните ръкописи и свитъци), от който е бил изтърган първоначално написаният текст, за да бъде заменен с друг, добива измеренията на теоретичен концепт. Авторката посочва, че прилага понятието палимпсест според теорията за интертекста по Юлия Кръстева, Майкъл Рифатер, Жерар Женет (с.11) и в книгата си ни предлага две перспективи към неговото разчитане. С пластичност и особено внимание към изказа Радулова повежда читателя през впечатляващата теоретична матрица, върху която полага анализите на модернистките текстове на три авторки – Хилда Дулитъл, Джийн Рис и Марина Цветаева.

Структурата на книгата е организирана в увод, теоретична глава, три глави, посветени на авторките, и приложение, в което в превод на Н. Радулова читателите могат да се запознаят със стихове на американската поетеса Хилда Дулитъл (с. 217-237).

В уводната глава авторката умело посочва отделните нишки, които изтъкават тъканта на това литературоведско изследване и заявява основанията то да се превърне в модел за прочит на автори от модернизма.

Втората глава полага теоретичния подстъп към изследването. Тя е разделена на четири части – „Палимпсестът: механика и метафорика“, „Авторството като палимпсест“, „Жената като палимпсест“, „Канон и палимпсест“. Радулова използва като градивни елементи идеи от постструктурализма, психоанализата, феминистката критика и насочва теоретичната оптика на изследването към разбирането за палимпсеста като „текст в състояние на меланхолия“ (с.14). Впечатляваща е лекотата, с която авторката си служи с текстове върху меланхолията от Аристотел, Хилдегард фон Бинген, Марсилио Фичино, Роберт Бъртън, Зигмунд Фройд, Валтер Бенямин, Люс Иригаре, Юлия Кръстева и др.

Трета, четвърта и пета глава изграждат втората част на книгата, където са предложени анализи на текстовете на Хилда Дулитъл, Джийн Рис, Марина Цветаева. На всяка една от авторките е посветена по една глава, а контекстът, в който е положен прочитът им, е съотнасянето им спрямо ключови имена на модернизма като Т. С. Елиът, Джеймс Джойс, Езра Паунд. Радулова поставя специален акцент върху начина, по който трите авторки стимулират, мистифицират и умножават

големите разкази на историята, като дават гласове на „неми“ женски персонажи, търсене, което можем да видим и в стиховете от „Малкият свят, големият свят“ на авторката.

В главата, посветена на Хилда Дулитъл, са разгледани стихове от книгите ѝ „Морска градина“ и „Елена в Египет“, а в прочита им са преплетени биографични пластове, задълбочени теоретични познания и фин анализ. Частта за Джийн Рис предлага поглед към творчеството на тази канонична британска авторка през два романа – „Добро утро, полунощ“ и „Безкрайното Саргасово море“. Надежда Радулова е превела на български втория роман.

Третата глава чете набор от текстовете на Марина Цветаева – записки от дневника ѝ, стихотворения и разказа ѝ „Майка ми и музиката“.

Докато произведенията на Хилда Дулитъл и Джийн Рис са разглеждани през призмата на фигурата на палимпсеста, при Марина Цветаева авторката предлага вглеждане през езиковия „ледник“, който също отвежда до идеята за натрупване на пластове, кристални и прозрачни, но все пак слоеве езикова памет.

Надежда Радулова полага в полето на изследването три авторки, чиито текстове нямат връзка помежду си, но фигурата на палимпсеста, която предлага вертикална перспектива за гласовете на Марина Цветаева, Хилда Дулитъл и Джийн Рис, се превръща в ключ, чрез който можем да четем един по-различен модернизъм.

Заключението на изследването поглежда към глобализиращото литературно поле, което палимпсестът изгражда, и обговаря неговата невъзможност.

Книгата на Надежда Радулова предлага една „въображаема антология“ (с. 207), в която текстовете на трите авторки се срещат, свободни от идеологии. Работата ѝ обаче не остава затворена в обговорените в заключението невъзможности, защото е ярко съчетание от поетичен език и умело боравене с голям масив от сложни теоретични концепции. Ерудицията на авторката, окото ѝ на внимателен читател, който иска да срещне и да разчете сложните сюжети, да стигне до смели прочити, обогатяващи познанието ни за литературата, ѝ позволяват да разкаже тези невъзможности и в акта на самото разказване да ни накара да чуем съположените в матрицата на палимпсеста гласове на Джийн Рис, Хилда Дулитъл и Марина Цветаева.